

Precauții universale (PU)

Scopul aplicării PU: prevenirea transmiterii infecțiilor cu cale de transmitere sanguină, la locul de muncă al personalului.

Conceptul de PU se referă la:

- măsurile care se aplică în vederea prevenirii transmiterii HIV, HBV, HCV și alți agenți microbieni cu cale de transmitere sanguină, în timpul actului medical;
- sânge, alte fluide biologice și țesuturile tuturor pacienților se consideră a fi potențial infectate cu HIV, HBV, HCV și alți agenți microbieni cu cale de transmitere parenterală (sanguină);
- toți pacienții se consideră potențial infectați cu HIV, HBV, HCV sau cu alți agenți microbieni cu cale de transmitere sanguină, deoarece cei mai mulți dintre purtătorii de HIV, HBV, HCV și alți agenți microbieni sunt asimptomatici și nu-și cunosc propria stare de portaj.

Reguli de bază în aplicarea precauțiilor universale:

1. Consideră toți pacienții potențial infectați;
2. Consideră că sângele, alte fluide biologice și țesuturile sunt contaminate cu HIV, HBV, HCV;
3. Consideră că acele și alte obiecte folosite în practica medicală sunt contaminate după utilizare.

Contactul tegumentelor și mucoaselor cu următoarele produse TREBUIE considerat LA RISC:

- sânge;
- lichid amniotic, lichid pericardic, lichid peritoneal, lichid pleural, lichid sinovial, lichid cefalo-rahidian;
- spermă, secreții vaginale;
- țesuturi;
- orice alte fluide organice vizibil contaminate cu sânge.

Aplicarea precauțiilor universale se referă la:

1. Utilizarea echipamentului de protecție adecvat, complet, corect

1.1. Definiție „echipament de protecție”: bariera între lucrător și sursa de infecție, utilizată în timpul activităților care presupun risc de infecție.

1.2. Categoriile de bariere utilizate pentru aplicarea precauțiilor universale:

1.2.1. mănuși

a) trebuie utilizate în următoarele situații:

- anticiparea contactului mâinilor cu sânge, lichide biologice contaminate, alte lichide biologice cu urme vizibile de sânge, țesuturi umane;
- abord venos sau arterial;
- recoltare de LCR;
- contact cu pacienți care sângerează, au plăgi deschise, escare de decubit, alte leziuni cutanate;
- manipularea, după utilizare, a instrumentarului contaminat, în vederea curățării, decontaminării.

b) felul mănușilor:

- de uz unic sterile:
 - chirurgie;
 - examinare internă;
 - intervenții care implică un contact cu regiuni ale corpului în mod normal sterile; uneori sunt necesare mănuși duble;
 - abord vascular prin puncție;
 - tegument pacient cu soluții de continuitate;
 - manipularea unor materiale potențial contaminate;
- nesterile curate:
 - examinări curente, care implică un contact cu mucoasele, dacă nu există o recomandare contrară;
 - manipularea de materiale contaminate;
 - curățenie, îndepărtare de produse biologice contaminate;
- de uz general, menaj, de cauciuc:
 - activități de întreținere, care implică un contact cu sânge și

alte produse biologice considerate a fi contaminate;

- colectare materiale contaminate, curățire și decontaminare instrumentar, material moale, suprafețe contaminate;
- manipularea de materiale contaminate;
- curățenie, îndepărtare de produse biologice.

c) mod de folosire:

- schimbare după fiecare pacient;
- după folosire, se spală mai întâi mâinile cu mănuși, după care acestea se îndepărtează, prinzând marginea primeia prin exterior, aruncând-o în containerul pentru colectare și apoi prinzând-o pe cealaltă, cu mâna liberă, prin interior, scoțând-o cu grijă și aruncând-o în același container, aflat la îndemână;
- după îndepărtarea mănușilor, mâinile se spală din nou, 10-15 secunde, chiar dacă mănușile nu prezintă semne vizibile de deteriorare în timpul activității încheiate; mănușile de unică utilizare nu se reutilizează, deci nu se curăță, dezinfectează;
- mănușile de uz general se pot decontamina și reutiliza, dacă nu prezintă semne de deteriorare (perforare, îmbătrânire cauciuc etc.).

1.2.2. halate obișnuite – trebuie utilizate în timpul tuturor activităților din unitățile medicale.

1.2.3. șorțuri, bluze impermeabile - completează portul halatelor; trebuie utilizate atunci când se anticipează producerea de stropi, picături, jeturi cu produse biologice potențial contaminate, protejând tegumentele personalului medical din:

- secții cu profil chirurgical;
- laboratoare;
- servicii de anatomie patologică, medicină legală;
- unele activități administrative;
- servicii de urgență.

1.2.4. masca protejează:

- tegumentele;
- mucoasele: bucală, nazală ale personalului medical.

1.2.5. protectoarele faciale (ochelari, ecran protector etc.) protejează:

- tegumentele;
- mucoasele: bucală, nazală, oculară.

1.2.6. echipamentele de resuscitare protejează mucoasa bucală în timpul instituirii respirației artificiale

1.2.7. bonetele – simple (textile) sau impermeabile. Cizme de cauciuc.

2. Spălarea mâinilor și a altor părți ale tegumentelor

Importanță: cel mai important și, uneori, singurul mod de prevenire a contaminării, a diseminării agenților microbieni.

Când?

- la intrarea în serviciu și la părăsirea locului de muncă;
- la intrarea și la ieșirea din salonul de bolnavi;
- înainte și după examinarea fiecărui bolnav; atenție la bolnavii cu mare receptivitate;
- înainte și după aplicarea unui tratament;
- înainte și după efectuarea de investigații și proceduri invazive;
- după scoaterea mănușilor de protecție;
- după scoaterea măștii folosite la locul de muncă;
- înainte de prepararea și distribuirea alimentelor și a medicamentelor administrate per os;
- după folosirea batistei;
- după folosirea toaletei;
- după trecerea mâinii prin păr;
- după activități administrative, gospodărești.

Cum?

- îndepărtarea bijuteriilor (inele, brățări), ceasurilor;
- unghii îngrijite, tăiate scurt;
- utilizare de apă curentă și săpun pentru spălarea obișnuită;
- două săpuniri consecutive;
- în cazuri de urgență, este permisă utilizarea de antiseptice ca înlocuitor al

spălatului, dar nu ca rutină;

- în unele situații, spălarea este completată de dezinfecția mâinilor:

- după manipularea bolnavilor septici, a bolnavilor contagioși și a celor cu imunodepresie severă;
- înainte și după efectuarea tratamentelor parenterale (în abordurile vasculare și efectuarea de puncții lombare este obligatoriu portul mănușilor), schimbarea pansamentelor (atenție - mănuși), termometrizare intrarectală, clisme, toaleta lăuzei (atenție - mănuși);
- după efectuarea toaletei bolnavului la internare;
- după manipularea și transportul cadavrelor;
- înainte și după efectuarea examenelor și tratamentelor oftalmologice, ORL, stomatologice și în general înainte și după orice fel de manevră care implică abordarea sau producerea unor soluții de continuitate (atenție-mănuși);

- spălarea, dezinfecția mâinilor și portul mănușilor: ștergerea, uscarea este obligatorie:

- cu hârtie-prosop;
- prosop de unică întrebuințare.

3. Prevenirea accidentelor și a altor tipuri de expunere profesională

3.1. expunerea profesională

- prin inoculări percutane:

- înțepare;
- tăiere.

- contaminarea tegumentelor care prezintă soluții de continuitate;

- contaminarea mucoaselor.

- în timpul:

- efectuării de manopere medicale invazive cu ace și instrumente ascuțite;
- manipulării de produse biologice potențial contaminate;
- manipulării instrumentarului și a altor materiale sanitare, după utilizarea în activități care au dus la contaminarea cu produse biologice potențial infectate.

- prin intermediul:

- instrumentelor ascuțite;
- materialului moale;
- suprafețelor, altor materiale utilizate în activitatea din unitățile sanitare;
- reziduurilor din activitatea medicală.

3.2. metode de prevenire

- obiecte ascuțite:

- reducerea manevrelor parenterale la minimum necesar;
- colectarea imediat după utilizare, în containere rezistente la înțepare și tăiere, amplasate la îndemână și marcate corespunzător, conform Ordinului Ministrului Sănătății nr. 219/2002, pentru:
 - pregătire în vederea utilizării;
 - distrugere;
 - evitarea recapșonării, îndoirii, ruperii acelor utilizate;
 - de evitat scoaterea din seringile de uz unic.

- lenjerie:

- manipularea cât mai puțin posibil a lenjeriei contaminate cu sânge și alte produse biologice potențial contaminate;
- sortare și prelucrare cu echipament de protecție potrivit, în spații special destinate;
- colectare în saci impermeabili, la nevoie dubli, marcați în mod corespunzător, conform Ordinului Ministrului Sănătății nr. 219 /2002;
- evitarea păstrării lor îndelungate, înainte de prelucrare;
- asigurarea unui ciclu corect și complet de prelucrare-decontaminare.

- curățenie și decontaminare:

- folosirea mănușilor la îndepărtarea urmelor de sânge, alte lichide biologice sau țesuturi;
- decontaminarea inițială cu substanțe clorigene, îndepărtarea cu hârtie absorbantă, care se colectează în containere sau saci de plastic marcați;
- dezinfecție cu soluție germicidă;
- uscarea suprafeței prelucrate;

- folosirea de tehnici-standard în vederea efectuării curățeniei, sterilizării, decontaminării echipamentului medical, a pavimentelor, pereților, mobilierului, veselei, sticlăriei, tacâmurilor, conform Ordinului Ministrului Sănătății nr. 185/2003.
- reziduuri infectante (Ordinul Ministrului Sănătății nr. 219/2002):
 - neutralizare prin ardere sau autoclavare;
 - colectare - recipiente impermeabile, marcate pentru diferențierea clară prin culoare și etichetare.
- igienă personală:
 - spălarea mâinilor (pct. 2);
 - spălarea altor părți ale corpului care au venit în contact cu produse biologice potențial contaminate sau cu materiale potențial contaminate;
 - evitarea activităților cu risc de expunere:
 - existența de leziuni cutanate;
 - prezența unui deficit imunitar;
 - graviditate;
- asistența de urgență, principii:
 - viața pacientului este prețioasă;
 - e obligatorie aplicarea precauțiilor universale;
 - chiar și în situații imprevizibile, se vor asigura cele necesare respectării principiilor precauțiilor universale.

3.3. serviciile de stomatologie:

a) echipament de protecție:

- mască;
- ochelari, ecran;
- mănuși;
- șorț impermeabil când se anticipează producerea de:
 - epanșamente;
 - sânge;
 - salivă cu urme vizibile de sânge.

b) alte recomandări:

- sistem de aspirație rapidă;
- poziția adecvată a scaunului;

- instrumentar:

- corect utilizat;
- corect colectat, spălat, decontaminat și/sau dezinfectat.

3.4. serviciile de anatomie patologică:

- mască, ochelari, ecran protector, mănuși, halat, șorțuri impermeabile, cizme, bonete;

- decontaminare după efectuare a necropsiilor:

- pentru instrumentar;
- pentru suprafețe, mobilier.

3.5. laboratoare clinice și de cercetare: regulile generale de aplicare a precauțiilor universale trebuie completate cu:

- colectarea flacoanelor care conțin produse biologice în containere marcate, care să împiedice răsturnarea, vărsarea, spargerea;

- evitarea contaminării pereților exteriori ai flacoanelor colectoare;

- utilizarea echipamentului potrivit cu prestațiile laboratorului:

- mănuși;
- mască, ochelari de protecție, ecran protector;
- halat, șorț impermeabil, bonetă.

- spălarea atentă a mâinilor (pct. 2);

- utilizarea de echipamente de pipetare automate, semiautomate, pentru înlăturarea tehnicilor de pipetare cu gura;

- atenție la utilizarea de material ascuțit în activitatea de laborator;

- curățenia, dezinfecția, sterilizarea în mod corect, standardizat;

- instrumentarul contaminat: colectare, decontaminare:

- chimică;
- fizică (ardere);
- autoclavă.

- aparatura defectă - decontaminare înainte de reparare;

- la terminarea activității, echipamentul utilizat rămâne în laborator până la colectarea și îndepărtarea în vederea prelucrării;

- amplasarea de afișe avertizoare asupra riscului de contaminare.

3.6. atitudinea în cazul expunerilor profesionale cu produse biologice care fac obiectul precauțiilor universale

3.6.1. inoculare percutană, înțepătură, tăietură:

- spălarea la jet de apă curentă timp de 5 minute;
- aplicarea de antiseptice, dezinfectante, spălarea cu apă și săpun sau detergent.

3.6.2. expunerea mucoaselor:

- clătirea gurii cu apă curentă;
- clătirea mucoaselor oculare cu apă curentă sau ser fiziologic.

3.6.3. raportarea evenimentului:

- medicului personalului;
- imediat după expunere:
 - înregistrarea datelor de identificare a pacientului-sursă (dacă este posibilă identificarea);
 - înregistrarea unor date legate de personalul care s-a expus:
 - momentul și felul expunerii;
 - primul ajutor.

3.7. medicul personalului decide:

- asupra personalului;
- asupra pacientului.
- consiliere și consimțământ pretestare;
- testare privind statutul imunitar și infecțios (HBV, HIV, HCV) în dinamică;
- urmărire clinică, profilaxie, tratament complicații ale expunerii.

Persoanele expuse în timpul activității în unități private se vor adresa Direcției de Sănătate Publică, dacă nu au acces la medicul personalului sanitar din unitățile de stat.

N.B.

ÎNTREAGA ASISTENȚĂ ACORDATĂ PERSOANELOR IMPLICATE ÎN EXPUNEREA PROFESIONALĂ („SURSĂ”, PERSONAL AFECTAT) SE VA DESFĂȘURA NUMAI PE BAZĂ DE CONSIMȚĂMÂNT ȘI CONFIDENȚIALITATE,

CU ASIGURAREA DOCUMENTELOR LOR MEDICALE.

4. Personal infectat cu HIV

- respectarea drepturilor omului;
- schimbarea locului de muncă, având acordul celui infectat, sau, la cererea acestuia, când:
 - se dovedește că nu-și protejează pacienții;
 - este necesară protecția sa medicală.
- conducerea unității va asigura un alt loc de muncă.

5. Evaluarea riscului pe categorii de locuri de muncă și activități prestate de personalul medico-sanitar, în funcție de contactul cu sânge și alte lichide biologice

- I – contact permanent, inevitabil, consistent;
- II – contact imprevizibil, inconstant;
- III - contact inexistent.

PENTRU CATEGORIILE APARTINÂND GRUPELOR I ȘI II SE VOR APLICA PERMANENT PRECAUȚIILE UNIVERSALE.

Pentru cele din categoria a III-a, sunt suficiente precauțiile obișnuite.

Material realizat de ARAS în cadrul proiectului:

«Rețea socială pentru promovarea accesului nediscriminatoriu al persoanelor care trăiesc cu HIV la servicii medicale»,
finanțat prin intermediul Programului Matra-KAP
al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos la București

